

Էմմա Գրիգորյան

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի հայցորդ

Հայ-հունական քոլեջի դասախոս

ORCID ID: 0009-0006-9328-4568

em.grigoryan77@mail.ru

DOI: 10.54503/1829-0116-2024.1-70

**ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՁՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ
ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՎԹՅԱՆԻ «ԱՆԿԵԶ ՄՈՐԵՆԻ» ՇԱՐՔՈՒՄ**

Բանալի բառեր – Դավթյան, պոեզիա, խորհրդապատկեր, անկեզ մորենի, Աստվածաշունչ, դրախտ, դժոխք, արքետիպ:

Աստվածաշնչյան կերպարները, դրվագները և պատկերները առանձնահատուկ տեղ ունեն Գ. Դավթյանի բանաստեղծական համակարգում: Սույն հոդվածն ուղղված է դրանց ուսումնասիրմանը և արժևորմանը: Հետազոտությունը կատարվել է կենսագրական փաստերի, պատմամշակութային իրողությունների դիտարկմամբ, միֆաքննադատության, հոգեվերլուծության և կառուցվածքային-նշանագիտական մեթոդների համադրական կիրառմամբ:

Աստվածաշնչյան ներագրման դաշտը նկատելի է թեմատիկ լայն ընդգրկմամբ՝ թե՛ դավթյանական սիրերգության և հայրենեցության մեջ, թե՛ մարդու ճակատագրի և բանաստեղծի առաքելության շուրջ բանաստեղծական մտորումներում: Հեղինակի՝ հայրենի եզերքի կարոտի և ցավի երգը, սիրապրումը, պատմահայեցողական ըմբռնումները ձևակերպվում են աստվածաշնչյան պատկերակերպարային լուծումների նմանաբերումներով ու քաղաքներումներով: Աստվածաշնչյան խորհրդապատկերները Դավթյանի պոեզիայում ինքնատիպ լուծումներ և իմաստավորում են ստացել՝ անկեզ մորենու պատկերից սկսած մինչև խաչելության դրվագը: Հոդվածի մեջ քննարկվել են նաև «Անկեզ մորենի» շարքում առկա, քրիստոնեությանն առնչվող գունային, ձայնային և բուրազագացողական պատկերները:

Ուսումնասիրության նորույթը համադրական մեթոդաբանությամբ կատարված հետազոտության արդյունքում աստվածաշնչյան խորհրդապատկերների համակարգային նկարագրի բացահայտումն է: Գոյաբանական ճգնաժամի պայմաններում խիստ արդիական են դավթյանական բանաստեղծական հուշումները:

Emma Grigoryan

PhD student of the Institute of Literature after M. Abeghyan of the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia

Tutor of the Armenian-Greek College

ORCID ID: 0009-0006-9328-4568

em.grigoryan77@mail.ru

**BIBLICAL SYMBOLS IN VAHAGN DAVTYAN'S
"ANKEZ MORENI" POETRY SERIES**

Key words – Davtyan, poetry, symbolism, burning bush, Bible, heaven, hell, archetype.

Biblical figures, episodes and images have a special place in Davtyan's poetic system. This article is aimed at their study and evaluation. The research was carried out with the observation of biographical facts, historical and cultural realities, and the combined use of mythology, psychoanalysis and semiotic methods.

The field of biblical influence is noticeable by the broad coverage of themes, both in Davidic love songs and patriotic songs, and in poetic reflections on the fate of man and the poet's mission. The author's song of longing and pain of the native land, courtship, and historical-contemplative understandings are shaped by similes and metaphors of biblical iconographic solutions. Biblical images in Davtyan's poetry have received original solutions and meaning, starting from the image of strawberry to the episode of the crucifixion. The article also examines the color, sound and olfactory images from the cycle "Ankez Moreni" associated with Christianity.

The novelty of the study is the discovery of a systematic description of biblical symbols as a result of the comparative methodology research. In the conditions of existential crisis, Davtyan's poetic prompts are very relevant.

Эмма Григорян

Соискатель Института Литературы им. М. Абеяна Национальной Академии Наук

Республики Армения

Преподаватель Армяно-греческого колледжа

ORCID ID: 0009-0006-9328-4568

em.grigoryan77@mail.ru

БИБЛЕЙСКИЕ СИМВОЛЫ В ПОЭТИЧЕСКОМ ЦИКЛЕ ВАОГНА ДАВТЯНА "АНКЕЗ МОРЕНИ"

Ключевые слова – Давтян, поэзия, символика, неопалимая купина, Библия, рай, ад, архетип.

Библейские персонажи, эпизоды и образы занимают особое место в поэтической системе Давтяна. Данная статья направлена на их изучение и оценку. Исследование проводилось с учетом биографических фактов, исторических и культурных реалий, а также использованием мифокритики, психоанализа и семиотических методов.

Поле библейского влияния заметно широким охватом тем, как в любовных и патриотических песнях Давида, так и в поэтических размышлениях о судьбе человека и миссии поэта. Авторская песня о тоске и боли по родной земле, ухаживаниях, историко-созерцательных пониманиях сформирована сравнениями и метафорами библейских иконографических решений.

Библейские образы в поэзии Давтяна получили оригинальное решение и смысл, начиная от образа неопалимой купины и заканчивая эпизодом распятия. В статье также рассмотрены цветовые, звуковые и ольфакторные образы из цикла «Анкез морени», связанные с христианством.

Новизна исследования заключается в обнаружении систематического описания библейских символов в результате сравнительно-методического исследования. В условиях экзистенциального кризиса поэтические подсказки Давтяна весьма актуальны.

Վահագն Դավթյանի աշխարհայեցողության վրա մեծ ազդեցություն է ունեցել Աստվածաշունչը, և դրա արձագանքը նկատելի է նրա պոեզիայի տարբեր շերտերում: Այս առումով առանձնահատուկ է «Անկեզ մորենի» շարքը՝ որպես հայրենի հողի ու այդ հողի կարոտի մասին հյուսված մի երգ, միացող կրակի ու վառ երազի թրթիռ: Իր երկհատորյակի առաջին հատորի առաջաբանում բանաստեղծը գրում է. «Գործերը դասավորեցի ոչ թե ժամանակագրական կարգով, այլ ըստ կենսագրության: Եվ, բնականաբար, երկերիս առաջին հատորը բացեցի «Անկեզ մորենի» շարքով, որն իմ ծննդավայրի և վաղ մանկության մասին է» (Դավթյան, 1985: 5):

«Անկեզ մորենի» շարքը, վերնագրի և բնաբանի պարատեքստային լուծումներից սկսած, հազեցած է աստվածաշնչյան մթնոլորտով և խոր-

հըրդապատկերներով, որոնք հանդես են գալիս քաղաքերումների և նմանաբերումների տեսքով: Շարքի և վերջին համանուն բանաստեղծության վերնագրերը հիշեցնում են մադիանացիների քրմի ոչխարները անապատ տարած և Քորեբ լեռան մոտ հասած Մովսեսի աստվածաշնչյան դրվագը: Բնաբանը Նարեկացու մատյանից է՝ «Մի լիցի ինձ// Երկնել և ոչ ծնանել... // Ամպել և ոչ անձրնել// Ընթանալ և ոչ հասանել...» (Դավթյան, 1985: 15) խորհրդանշական տողերով:

Շարքի յուրաքանչյուր բանաստեղծությունից ակներև է հեղինակի կարոտը դեպի մանկություն: Բովանդակային վերլուծության արդյունքում ակնհայտ է դառնում ճանապարհի խորհրդապատկերի և ընթացք ցույց տվող բառերի գերակայությունը՝ գնալ, գալ, տանել, թափառել, ետ դառնալ, ետ սլանալ, վերադառնալ, գտնել և այլն:

Հայրենի երկիրը բանաստեղծն անվանում է «Դու՝ իմ կորուսյալ, դու՝ իմ ավետյաց//Իմ կանաչ երկիր, իմ կարմիր հնչյուն» (Դավթյան, 1985:36): Ուշադրության են արժանի նաև հայրենի Ոսկեգետակի գունային բնորոշիչները՝ «Ակունքը կապույտ, //Ակունքը կանաչ... Հատակը ոսկի...» (Դավթյան ա, 1985: 23): Կորուսյալ երկիրը վերհուշի ու տեսիլի, երազի ու պատրանքի մեջ ներկայանում է դրախտի տեսքով: Հատկապես «կորուսյալ» և «ավետյաց» բառերի կիրառմամբ բանաստեղծի ընկալումներում ուրվագծվում է հայրենիք-դրախտ զուգահեռը: Վերոնշյալ գաղափարն ամբողջանում է՝ մանկությունն իբրև դրախտ ներկայացնելով: Հայրենաբաղձ հեղինակի կարոտի և կորստյան ապրումները ընդգծված են դրախտի և դժոխքի պատկերների միջոցով:

«Անկեզ մորենի» շարքի բանաստեղծությունների գերակշիռ մասը պատկերվում է տեսիլների միջոցով՝ իբրև արթմնի երազ, «աստղային պատրանք»: «Նախերգանքի» առաջին հատկանշական պատկերում («...Եվ կան ժամեր, կան ժամեր, որ երբ կոպերս եմ փակում, //Իմ ցավի մեջ ու հույսի կապույտ աստղեր են կաթում» (Դավթյան, 1985: 15) լքված ու դատարկված բնաշխարհը դեռևս շեն է, հայրենի տունը լույսի ու կապույտի մեջ է՝ ադոթքի ու ցորենի բույրով լի, Արածանիի անեծքի շառաչումը կրկին օրհնության ու շարականի է փոխվել, և լեռնաշխարհը Աստծո հայացքն է՝ կապույտ երկինքը վրան, խիղճը աստված է նորից, աշխարհի տերը խոփն է՝ արարման ոգին: Այդ տեսիլներում իշխում են սուրբ խղճի հոտը, լույսը՝ լուսեղեն ամպի պատկերով, բարին ու արդարը՝ մանկության աստծո՝ ձյան տեսքով: Տարբեր բանաստեղծություններում հեղինակը տալիս է շեն և ավեր տան հակադիր պատկերները՝ պաղ մահիկը, մորթվող գառան պատկերը, գիշերը, սև գերան, սև պատ, սև լուսամուտ, սև շուք, սև ամպ, սև կարկուտ ու ձյուն, սև սիրտ, փուշ, քար, արյուն պատկերաշարը: «Հեքիաթը» բանաստեղծության մեջ մանկության դրախտի վերհուշ կա կրկին՝ բնորոշ պատկերաշարով՝ օջախի բոցկլտա-

ցող կապույտ ու ոսկի կրակ, տատի տաք ու փափուկ ձեռքեր, կարմիր, հրեղեն մտրուկ: Բայց տեսիլը չքանում է, հեքիաթն՝ ավարտվում:

Աչք եմ բացում, ոչ կապույտ,

Ոչ ոսկի կա, ոչ կրակ...

Ո՞վ գողացավ, ո՞վ տարավ

Քեզ, հրեղեն իմ քուռակ... (Դավթյան ա, 1985: 21):

Նույն բանաստեղծության մեջ տան ներսի ջերմ մթնոլորտի «հեքիաթ-հեքիաթին» հակադրվում է «Ու դրսում//Պար է բռնել սատանան» (Դավթյան, 1985: 21) պատկերը: Հակադրվում են ներսի խաղաղը, տաքուկը, ներդաշնակը, որոնք խորհրդանշում են դրախտը, և դրսի աշխարհի քառսայինն ու դիվայինը:

Մի ուրիշ տեսիլում (բանաստեղծն ինքն էլ չգիտի՝ «Դեղին տե՞նդ է դա// Երա՞զ է, Թե՞ հուշ» (Դավթյան, 1985: 28)՝ «Փուշը» բանաստեղծության մեջ, կարծես երևում է «Գիշեր» քերթվածից մեզ հայտնի, քար ու փշի միջով քայլող բոբիկ Հիսուսի պատկերային «կրկնությունը»:

Գնում է, գնում հոգնած մի մանուկ.

Ոտաբոբիկ է,

Ճանապարհը՝ փուշ (Դավթյան, 1985: 22)

Մանուկը նստել է շիկացած քարին, ուզում է ոտքի փուշը հանել, «բայց մինչև օրս չի՝ կարողանում»: Եթե այս պատկերը զուգահեռենք «Գիշեր» բանաստեղծության՝ քար ու փշի միջով քայլող բոբիկ Հիսուսի պատկերին, նկատի առնենք նաև «Փուշը» վերնագիրը, ակնհայտ են դառնում նմանաբերման մի քանի ուղղություններ: Դրանցից մեկը խաչելության գնացող Հիսուսի չարչարանաց ճանապարհն է, մյուսը՝ եղեռնի ու ազգային գաղթի, երրորդը՝ մանուկ Դավթյանի տարագրության ուղին: Փուշը վերնագիրը նմանաբերվում է տիրոջ չարչարանքի խորհրդանիշը հանդիսացող փշե պսակի պատկերին. «Հիսուսին կարմիր քղամիդ և ծիրանի հագցրին և նրա գլխին փշերից պատրաստված պսակ դրեցին» (Մատթ. 27.27-31, Հովհ. 19.2-3): Բանաստեղծությունը միջտեքստային հղումով կապվում է նաև Հովհ. Թումանյանի «Քրիստոսն անապատում» քերթվածի հետ.

Անապատի մեջ խավար ու տխուր,

Ցրված քարերից մի քարի վըրա,

Գլխակոր նըստած, մտախոհ ու լուռ՝

Աշխարհի մասին մըտածում էր նա:

.....

Աչքի առաջն անց էին կենում

Սըրով, արյունով խուժադուժ ազգեր,

Անճար ու տըկար լաց էին լինում

Աղքատը, այրին ու որբը անտեր...

Եվ անապատում մի քարի վրա
Միայնակ նըստած մըտածում էր նա...

(Թումանյան, 2018:121):

Դավթյանական գեղարվեստական երկու լուծումներում ևս, կարծում ենք, խաչաձևվում են անձնականը, ազգայինն ու համամարդկայինը: Առաջին երկուսին զուգահեռ պատկերավորվում են նաև տառապող մարդու, անմեղ մանկան համար ցավը, արդար աշխարհի, հաշտ ու խաղաղ մարդկության երազանքը: Այս առիթով նախ հիշենք Դավթյանի խոստովանությունը. «Երևի գրել սկսում են և առհասարակ գրում են ինչ-որ բանի կարոտից» (Զրույց-երկխոսություն Բանաստեղծ Վահագն Դավթյանի հետ, 1971:7), ապա և՛ մեկ այլ վկայություն: Անդրադառնալով «Ծննդավայր» կոչվող բանաստեղծությունների շարքին («Անկեզ մորենի» շարքը նախապես «Ծննդավայր» է կոչվել)՝ Վ. Դավթյանը գրում է. «Ծնողներիս պատմածները, գրքերը ինձ համար ամբողջացրել են ու կարոտ են դարձրել այդ գյուղաքաղաքի, այդ աշխարհի կերպարը... Բայց ինքնին հասկանալի է, որ եթե այդ բանաստեղծությունները գրելու դրդապատճառը միայն վերոնշյալ փաստը լիներ, ապա հազիվ թե հարկ զգացվեր այդպիսի մեծ շարքի: Իմ պատկերացման մեջ դա, վերանալով կոնկրետ փաստից, մարդկային ընդհանրացված կարոտի, կարոտի և ցավի երգ պիտի լինի: Պիտի աշխատեմ ստեղծել հովվերգական մի աշխարհ, մի բնություն, նման այն աշխարհին ու բնությանը, որ մենք ամեն օր կորցնում ենք երկաթի ու ասֆալտի արշավից, մի աշխարհ, որին արդեն կարոտում է ու գնալով ավելի պիտի կարոտի մարդը» (Զրույց-երկխոսություն Բանաստեղծ Վահագն Դավթյանի հետ, 1971:8-9): Այդ հովվերգական աշխարհի պատկերը արդյո՞ք դրախտի զուգահեռը չէ:

Դավթյանի մանկության դրախտն ամբողջանում է Երմոնյա տատի կերպարի շնորհիվ: Շարքում առանցքայինը հենց նրա կերպարն է: Ինչպես Սեյրան Գրիգորյանն է նկատում. «Դրվագների մեծ մասում նա ներկայանում է ուղղակի խոսքով, որն ունի դրսևորման զանազան եղանակներ՝ աղոթք, հեքիաթ, երգ, մենախոսական ռեպլիկ» (Գրիգորյան, 2021:303): Ահա նա, ձեռքերը սրտին, լուսնի դեմ չոքել, աղոթք է անում: Մեկ այլ դրվագում «Սարերի հետ է, // Կամ աստծո հետ է խոսում երևի» (Դավթյան, 1985:19): Այլ բանաստեղծության մեջ հեղինակը երագում է, որ բակից իրեն ընդառաջ վազող տատը օրհնություն ու աղոթք ասի: Մեկ ուրիշ բանաստեղծության մեջ կորուսյալ բնաշխարհի մի գիշերով արթնացումն է տենչում բանաստեղծը, և երանելի տեսարաններից մեկը դարձյալ կապվում է տատի հետ. «Տառս չոքեր ու աստծո հետ // Աներ գրույցն իր սուրբ» (Դավթյան, 1985:38):

Վերջին պատկերում հայտնվում է Աստվածամայրը.

Հավատայի, որ շողերից
Ճանապարհներ հյուսել,
Դու ես շրջում, աստվածամայր,
Բաժանում գութ ու սեր...(Դավթյան, 1985:38)

Հայրենի բնաշխարհին խաղաղություն մաղթող Դավթյանին ոտաբո-
բիկ, թխորակ հարսը պատկերանում է լուսապսակով՝ իբրև երկնքի ու
հողի միջև կանգնած խարտյաշ աստվածամայր: Կանացի այս պատկե-
րային լուծումները միավորվում են բարության, մաքրության, սրբության,
գործվի հատկանիշներով՝ դառնալով ծննդավայրի, հայրենի տան պատ-
կերային համարժեքները:

Բնաշխարհին առհասարակ աստվածային նշան ունի բանաստեղծի
ընկալումներում, որին զարկել է մորեխը: Հինկտակարանյան այս պատ-
կերը փարավոնին պատուհասած փորձանքներից մեկի գուցորդումն է՝
այլ մեկնաբանությամբ: Մորեխի հարձակումը բնաշխարհին պատու-
հասած աղետը՝ եղեռնն է խորհրդանշում այս պարագայում:

Համատարած մի սև մորեխ,
Համատարած մի սև մարախ,
Համատարած մի սև երախ,
Համատարած խածող ժանիք,
Խայթ էր խոցող...(Դավթյան, 1985: 57)

Պատկերների հերթագայման մեջ առկա ավերումն ու կործանումը
աշխարհարարման դրվագի՝ «եղավ լույս», «և առավոտ եղավ», «և երեկո
եղավ» շարքի շրջումն են կարծես: Մորեխը խժռում է ոսկեգույն ճառա-
գայթերը, «Ու ճառագայթ չեղավ իսկույն, // Չեղավ արև» (Դավթյան,
1985:58): Մորեխը արնախում երախով ոխով ծանում է «կապույտ-կա-
պույտ երազանքը ոլորտների // Եվ վայրկյանում // Չեղավ կապույտ, չեղավ
երազ» (Դավթյան, 1985:58), խփում է արտին, և հասկերը մոխրանում ու
չքանում են, «Եվ արտ չեղավ, // Չեղան հասկեր...» (Դավթյան, 1985:59):
Մորեխը թանձրանալով ծանրանում է կալին ու ողկույզին, աղբյուրների
մաքուր լույսին, հողին, շողին ու այգաբացին, «Այն աշխարհին՝ ավետ-
յացին», և ավերվում է ավետյաց աշխարհը:

Շարքում հեղինակը արտահայտում է իր բողոքը, բայց աստվաճա-
մարտության սուր դրսևորումներ չկան: Բանաստեղծի ընկալմամբ ազ-
գային տառապանքը առավել է Հիսուսի չարչարանքից: Նա փորձում է
հասկանալ Բարձրյալին. գուցե Աստված չի՞ հասկանում տատի աղոթքի
խրթին բառերը, դրա համար է, որ չի տանում իրենց երկինք: Հայրենի
բնաշխարհի ու թերևս ազգային ճանապարհի պատկերավորումն է «Հող-
մերի դեմ» բանաստեղծությունը:

Եվ ճանապարհը
Երկինք է տանում
Ու ընկնում է վար,

Եվ ճանապարհը
Անդունդների մեջ
Խարխափում շվար
Ու նորից դեպի երկինք է տանում:

.....
Անդունդ
ու կատար,
Թռիչք ու անկում....(Դավթյան, 1985:44-45)

Գուցե անկումի ահից վախենալով է աչքերը փակել ու հեռու քաշվել այս լեռնաշխարհի երկնականարից Նա....

Դավթյանական ընկալումներում հայրենի բնաշխարհը այսօր էլ լի է գիշերն արթնացող, Աստծո հետ խոսող ծնկաչոք, աղերսող ձայներով, խնկահոտ ու հողոտ, արևոտ ու շողոտ ձայներով, որ լուսաբացին պապանձվում են՝ քար ու փշի մեջ պատսպարվելով («Ձայներ»):

Հաջորդող «Համր քարեր» բանաստեղծությունը նույնպես աստվածաշնչյան նմանաբերման նմուշ է: Երբ Քրիստոսը մտնում է Երուսաղեմ, ժողովուրդը օրհնաբանում և փառավորում է նրան, որին ի պատասխան փարիսեցիները վրդովվում են՝ նրան հորդորելով սաստել ժողովրդին: «Եթե նույնիսկ նրանք լռեն, քարերը կաղաղակեն» (Ղուկ. 19:40), - պատասխանում է Հիսուսը: Հեռվից հեռու բանաստեղծը լսում է հայրենի բնաշխարհի համր քարերի ահավոր ճիչը:

Շարքին անուն տված «անկեզ մորենին» հինկտակարանյան ուշագրավ խորհրդանիշներից է: Ընտրությունը պատահական չէ. կրակը Դավթյանի պոեզիայի հիմնական արարչանյութն է, որը առավելապես դրսևորվում է որպես բոցկլտացող ու մխացող կարոտի պատկերային արտահայտություն: Տեսիլքը, տեսիլային պատկերները, ինչպես համոզվեցինք, ուսումնասիրվող շարքում առանցքային են: Հին Կտակարանում Աստված հենց տեսիլքով է երևում Մովսեսին անշեջ մորենու միջից. «Մովսեսն արածեցնում էր իր աներոջ՝ Հոթորի՝ մադիանացիների քրմի ոչխարները: Նա ոչխարները տարավ անապատ ու հասավ Աստծու լեռը՝ Քորեբ: Տիրոջ հրեշտակը երևաց նրան մորենու միջից կրակի բոցով: Մովսեսը տեսնում էր, որ մորենին հրով վառվում էր, բայց չէր այրվում: Մովսես ինքն իրեն ասաց. «Գնամ տեսնեմ այս մեծ տեսարանը: Ինչպե՞ս է, որ մորենին չի այրվում»: Երբ Տերը նկատեց, որ Մովսեսը տեսնելու համար մոտ է գնում, մորենու միջից ձայն տվեց նրան ու ասաց. « Մովսե՛ս, Մովսե՛ս»: Սա ասաց. « Ի՞նչ է»:

...Տերն ասաց Մովսեսին. «Ես ականատես եղա Եգիպտոսում գտնվող իմ ժողովրդի կրած տառապանքներին, լսեցի վերակացուների պատճառով նրանց բարձրացրած աղաղակը, տեղյակ եմ նրանց վշտերին: Ես իջա, որ նրանց փրկեմ եգիպտացիների ձեռքից, նրանց հանեմ այդ երկրից, նրանց տանեմ մի լավ ու ընդարձակ երկիր..., ուր կաթ ու մեղր է հոսում:

Արդ, ահավասիկ իսրայելացիների աղաղակը հասել է ինձ. ես տեսա այն տառապանքները, որ նրանք կրում են եգիպտացիների ձեռքից: Արդ, արի՛ք եզ ուղարկեմ եգիպտացիների արքա փարավոնի մոտ, որ իմ ժողովրդին՝ իսրայելացիներին, հանես եգիպտացիների Երկրից» /Ել. 3:1-4, 7-10/:

Դավթյանական տեսիլում բոսոր, կապույտ ու հիւր բոցով այրվող անկեզ մորենու մեջ բանաստեղծի պաշտամունքի առարկան՝ հայրենի բնաշխարհն է երևում.

Անկեզ մորենին այրվում է, այրվում
Եվ չկա մոխիր,
Չկա սպառում և չկա վախճան...
Եվ բոցերի մեջ հուրհրատում է
Աշխարհ մի հեռու,
Եվ բոցերի մեջ տեսիլք է վառվում
Կապույտ ու կանաչ... (Դավթյան, 1985: 61)

Շարքում գունային ուշագրավ պատկեր է «Երկինքը՝ իբրև Աստծո կապուտակ ոգի» ընկալումը: Շարքում աստվածաշնչյան մթնոլորտն առարկայանում է ոչ միայն գունային, այլև ձայնային և բուրային զգացումների պատկերներով: Աստվածաշնչյան-քրիստոնեական մթնոլորտի հետ են կապվում հատկապես բուրազգացողական պատկերները, որոնց մեջ գերիշխում է խնկահոտը՝ խնկացող օդ, խնկացող խոտեր, խնկացող եղինջ, խնկացող քնքուշ աղուր, խնկի պես օձող պատարագ և այլն: Հանդիպում է նաև ձայնի և բույրի միաժամանակյա պատկերային դրսևորումը՝ խնկահոտ ձայների պատկերով: Ձայնային պատկերներում առանձնանում են աղոթքին ու շարականին առնչվող պատկերային լուծումները, օրինակ՝ անեծքի փոխվող մոլորված աղոթքը, Եփրատի շուրթին որոտացող շարականը, մանուկ աստծո շուրթերով խոսող աղբյուրը, հին խաչքարից ձայն տվող մամռոտած տողը, Աստծո հետ տատի խոսքը, արդեն հիշատակված քարերի համր ճիչը, հեռվում մնացած հանդերի դողանջող տաղ ու կանչերը, զնգացող վեմ ու վանքերը և այլն:

Դավթյանական անկեզ մորենին ծննդավայրի անմար կարոտն է, հավիտենապես կիզող, հոգին արթուն պահող ցավը, բանաստեղծական շարք դարձած հավատարմության երդումը, «զարմանալի բարբառով» հնչող սուրբ պատարագը, բառերով արված իր ողջակեզը, զոհաբերությունը, անմահների հիշատակի խնկարկումը ճարճատող բառերով:

Գրականության ցանկ

1. **Աստուածաշունչ** մատեան Հին և Նոր Կտակարանների, արևելահայերեն նոր թարգմանություն, վերահրատարակություն, հրատարակություն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Հայաստանի Աստուածաշնչային ընկերութեան, 2001, 715 էջ:
2. **Գրիգորյան Ս.**, Վահագն Դավթյանի պոեմները, Երևան, «Արմավ», 2021, 460 էջ:

3. **Դավթյան Վ.**, Երկեր երկու հատորով, Հատոր առաջին, Երևան, «Սովետական գրող», 1985, 448 էջ:
4. **Թումանյան Հովհ.**, Երկերի լիակատար ժողովածու տասը հատորով, Հ.1, Բանաստեղծություններ, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ Մ.Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտ, 2018, 786 էջ:
5. **Զրույց-երկխոսություն բանաստեղծ Վահագն Դավթյանի հետ**, զրույցը վարեց Կ.Ստեփանյանը, «Սովետական գրականություն», 1971, թիվ 5, էջ 7-21:

References

1. **Astvatsashunch** matyan Hin yev Nor Ktakaranneri [The Bible book of the Old and New Testaments], A new translation in Eastern Armenian, reprint, publication of the Mother See of Holy Etchmiadzin and the Bible Society of Armenia, 2001, 715 p. (In Armenian)
2. **Grigoryan S.**, Vahagn Davtyani poemnery [Poems of Vahagn Davtyan], Yerevan, "Armar", 2021, 460 p.
3. **Davtyan V.**, Yerker 2 hatorov, hator 1 [Collection of works in two volumes, Volume one], Yerevan, «Sovetakan grogh», 1985, 448 p.
4. **Tumanyan Hovh.**, Yerkeri zhoghovatsu 10 hatorov, h. 1, Banasteghtsutyunner. [The complete collection of countries in ten volumes, Vol. 1, Poems], Yerevan, Institute of Literature named after M. Abeghyan of RA NAS, 2018, 786 p.
5. **Zruyc-yerkkhosutyun banasteghts Vahagn Davtyani het**, zruycy varec K. Stepanyan, «Sovetakan grakanutyun», [Conversation-dialogue with the poet Vahagn Davtyan, the conversation was conducted by K. Stepanyan] "Soviet Literature", 1971, No. 5, p.

Էմմա Վարդանի Գրիգորյան – ՀՀ ԳԱԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի հայցորդ, Երևանի զրոսաշրջության, սպասարկման և սննդի արդյունաբերության Հայ-հունական պետական քոլեջի դասախոս, Երևանի թիվ 46 ավագ դպրոցի ուսուցիչ: Գիտական հետաքրքրությունների շրջանակը՝ Նոր և նորագույն շրջանի հայ գրականություն, գրաքննադատություն, գրականության տեսություն:

ORCID ID: 0009-0006-9328-4568
em.grigoryan77@mail.ru

Emma Vardan Grigoryan – Ph.D researcher at the Institute of Literature after Manuk Abeghyan of NAS of RA. Scientific interests: New and Contemporary Armenian literature and literary theory. Lecturer of Yerevan Armenian-Greek State College of Tourism, Service and Food Industry, teacher of Yerevan High School No. 46.

ORCID ID: 0009-0006-9328-4568
em.grigoryan77@mail.ru

Эмма Вардан Григорян – Аспирант, Институт литературы имени Манука Абегиана НАН РА. Научные интересы: Новая и современная армянская литература и теория литературы. Преподаватель Ереванского Армяно-Греческого государственного колледжа туризма, сервиса и пищевой промышленности, учитель Ереванской средней школы №46.

ORCID ID: 0009-0006-9328-4568
em.grigoryan77@mail.ru

Ընդունվել է տպագրության 4.04.2024թ.: